

Obsah

Předmluva	21
Úvod	25
1. Nová skutková podstata	25
2. Úkol našeho myšlení před touto skutkovou podstatou	30
3. Záměr tohoto spisu	34
1. <i>Idea všestrannosti</i>	34
2. <i>Dva způsoby myšlení (rozvažování a rozum)</i>	35
3. <i>Doplnění a alternativa</i>	36
4. <i>Myšlení v „resortech“</i>	37
5. <i>Žádné „řešení“</i>	41
6. <i>Tři části spisu</i>	43
PRVNÍ ČÁST	45
Jak obecné diskuse vedou k hranicím: politika, étos, oběť	47
První kapitola: Počáteční politické myšlení ve vztahu k nové skutkové podstatě	47
1) <i>Odstranění atomové bomby</i>	48
2) <i>Principy stavu světového míru</i>	51
A) <i>Formulace principů</i>	52
I. <i>Musí platit závazky, aby nepropuklo násilí</i>	52
II. <i>Ke konstituování a rozvíjení vazeb je potřebná neomezená komunikace</i>	53

III. Aby nespravedlnosti stavů, nastupující ve změně věcí, nevedly k násilnosti, musí zůstat otevřená mírová revize všech poměrů	54
B) Faktické zavržení principů světového míru	56
Výsledek: Požadavek nadpolitického	57

Druhá kapitola: V selhání politiky

Nadpolitická moc mravní ideje	61
--	-----------

Třetí kapitola: Nadpolitické v oběti .....

<i>Oběť národů v boji za svobodu .....</i>	<i>67</i>
1. Násilí jako mezní situace	70
2. Idea nenásilné politiky	76
3. Oběť	85
4. Situace násilí v politickém boji	88
5. Situace násilí ve fyzickém boji	94
Závěr	108

DRUHÁ ČÁST .....

Současná politická situace světa ze stanoviska západního člověka	113
---	------------

Úvod .....

Vojenská situace .....

a) Atomová válka jako zábrana sama sobě a nespolehlivost toho	114
b) Faktické zbrojení světa	116
c) Světová strategie	118
d) Války ve stínu atomové bomby	119
e) Před možným vypuknutím atomové války	122
f) Labilní stav	123

Přehled blíže prodiskutovaných témat .....

126

První kapitola: Politika vycházející z toho, co je nejbližší, je zaměřena na celek světa	128
a) Reálné lidstvo	128
b) Jednota lidstva	128
c) Žádný racionální plán neuchopí celek lidstva	129
d) Stát v prostoru států	130
e) Napětí sebepotvrzení a světového míru	130
f) Nezbytnost světové politiky	132
1. Stav světa na základě čtyř set let evropské expanze	133
a) Jednota lidstva jako jednota styku	133
b) Zpětný ráz roku 1914	134
c) Koloniální věk	135
d) Konec koloniálního věku	137
e) Možnosti společenství všech národů	139
f) Otázka nové politiky	142
1) Propuštění na svobodu a sebepotvrzení	142
2) Ke světovému řádu	143
2. Nová politika I: Propuštění na svobodu a sebepotvrzení	144
a) Obviňování z kolonialismu	144
b) Velké zřeknutí se	146
c) Nový hospodářský étos	148
d) Zacházení lidí ze Západu s dřívějšími koloniálními národy	151
e) Hospodářský styk a smlouvy	152
f) Pomoc „nerozvinutým národům“	154
g) Propuštění na svobodu jako takové	156
h) Propuštění na svobodu pod vlivem ruské hrozby	158
ch) Jen solidarita sebepotvrzení může dorůst riziku	162
i) Shrnutí	166
3. Nová politika II: Ke světovému řádu	169
a) Možné cesty ke světovému řádu svobody	170

Základní omyl zřízení jednoho světového státu	170
Mír ve svobodě konfederace	172
Trojí politika	174
Vzájemné vylučování a koexistence	174
Hegemonní vztahy a poměry podrobování	178
Kolísavý stav	180
b) Protiklady světa odporující řádu	182
Boj protikladů vůbec	182
Totální panství a politická svoboda	183
Typ totálního panství	183
Lež v principu	185
Srovnání totalitního a svobodného světa	188
Boj obou světů	191
Totální panství a technika	193
Totalitarismus a národy	200
Dva protiklady	200
Rusko	200
Politická situace: Rusko, Evropa, Amerika, ostatní svět ...	201
Rusko a Amerika	201
Evropa už netrvá z vlastní síly	204
Západní solidarita	205
Rozdělení světa a hranice	210
Tři tendence v politice Západu	212
Evropa	212
Anglie	213
Amerika	214
Ruská politika	216
c) Princip neutrality	218
1) Smýšlení sebepotvrzení bez napadení	218
2) Historický původ ze sebeomezení	219
3) Dějinně vzniklá a osvědčená	221
4) Nebezpečí a síla neutrality	222
5) Neutralita jako politická obratnost	223
6) Změna ve smyslu neutrality	225
4. Ohlédnutí a možnosti	229

Druhá kapitola: Pokus zavést světový mír

na základě myšlenky práva (OSN)	232
1) Vznesené zásady Charty Spojených národů	232
2) Zklamání při studiu Charty	232
3) Realita OSN dosud	234
a) Exekutivní moc není závislá na OSN, nýbrž jedině na politice suverénních mocností	234
b) Usnesení OSN se neprovádějí	235
c) Státy, které cíle vůbec nechtějí, využívají tuto instituci jako prostředek své politiky	235
d) Ne právní atmosféra, nýbrž propaganda	236
e) Advokátské myšlení	237
f) OSN ztroskotává na bezpráví	238
g) Instance OSN jako prostředek, jak se vyhnout odpovědnosti	240
Exkurs	241
4) Lež v OSN	246
Exkurs o lži a princip lži v politice	246
a) Antinomie v kořeni OSN	248
b) Celkový aspekt OSN	249
5) Pozitivní šance OSN	251

Třetí kapitola: Možná alternativa: totální panství,

nebo atomová bomba	255
1) Základní otázka v nebezpečí války	255
2) Politická situace	256
a) Totální panství a svoboda	256
b) Situace ve zbrojení	256
c) Politické myšlenky, jak se zachránit před pumovou katastrofou	258
d) Váhavé a zásadní zřeknutí se bomb	261
3) Rozbor možností rozhodnutí proti, nebo pro nasazení bomby	262
4) Okamžik rozhodnutí	266
5) Oběť	269

Čtvrtá kapitola: Stálé proměňování materiálních podmínek a situací člověka	272
1) V případě, že se atomová bomba dostane do rukou mnoha států	272
2) Hospodářství a technika	273
3) Nárůst počtu obyvatel	276
4) Co se stane, když naše budoucí pobývání v míru ponese atomová energie?	278
5) Význam těchto otázek	283
TŘETÍ ČÁST	285
Prosvětlení situace člověka v objímajícím	287
Úvod	287
1. Ohlédnutí za dosavadním výkladem	287
2. Současná situace	288
3. Z nedostatečnosti k novému způsobu myšlení	288
4. Nadpolitické ve stupních	289
5. Přehled následujícího	291
První kapitola: Co si myslí výzkumníci?	293
1. Epos výzkumu atomové energie a konstrukce atomových bomb	293
2. Pokrok v dějinách	295
3. Jak se výzkumníci vyrovnávají se světovým účinkem svého poznání a techniky	302
a) Výzkumník a politik	304
Exkurs: Prohlášení osmnácti německých fyziků v Göttingenu, duben 1957	307
1) Rozšíření vědění	308
2) Odpovědnost fyziků	308
3) Politický soud pro jednání Spolkové republiky	309
4) Ne prohlášení	313
5) Etický smysl prohlášení	314

3. Rozum může pomoci stále opakovaným obratem, nelze ho však plánovat	363
a) To, co člověk vytvořil, musí také ovládat	363
b) Vina a úkol	364
c) Co v politickém stavu vyžaduje étos rozumu	365
d) Nezbytný obrat nelze plánovat	366
e) Dva aspekty obratu	367
f) Jednotlivý člověk	369

Třetí kapitola: Idea rozumného státníka .....

1. Situace státníka	372
2. Politik a státník	374
3. Státník a odborník	376
4. Státník jako demagog	377
a) Realita a možnost člověka	377
b) Způsob demagogie státníka	378
c) Jednota politiky a étosu	380
d) Důvěra a kritika	381
5. Státník a totalitarismus	383
a) Způsob myšlení v totalitním a svobodném světě	383
b) Úkol mluvit mezi sebou	383
c) Výchova	384

Čtvrtá kapitola: O čem může být řeč

na místě rozumu	387
1. Zdravé lidské rozvažování	387
2. Politický realismus	390
a) Principy realistického myšlení	390
b) Hranice politiky	391
c) Machiavellismus	392
d) Politický realismus a rozum	394
3. Církevní náboženství	395
a) Argumentace s odvoláním se na Boží vůli	397
b) Nebezpečí a šance církvi	403

- c) Kázání a filosofování 411
- d) Pravda v církevním náboženství 413

Pátá kapitola: Rozum a protivník rozumu

v dějinně-politickém věděni světa 415

1. Problém: Duchovní situace pro náš rozum 416

- a) Filosofická víra: věda a filosofie 416
- b) Politika a boj víry 418

2. Výzkum a totální věděni 422

- a) Otázka základního postupu 422

b) Interpretační metody vědeckého výzkumu

- a jeho hranice 423

Kauzální historické vysvětlení 424

Teleologické dějinné myšlení 425

- 1. Evropská ztráta světovlády 426

2. Teleologicky se může totalitarismus jevit

jako nutný, aby se svoboda stala skutečnou 427

Interpretace ideologií 431

3. V pohledu na budoucnost: Orientace, nebo

totální věděni 435

- a) Postupování dál a plánování 435

Marxismus a totální plánování 436

Řízení vědeckým věděním 438

- 1) Plánování za totálního panství

a ve svobodném světě 439

- 2) Plánování toho, co člověk nemůže vytvořit 439

3) Nepřímé plánování neplánovatelného 440

4) Totální a vědecké plánování 440

- b) Hranice předpovědí a očekávání 442

O budoucnosti a možnostech 442

Předpovídající a připravující myšlení 444

Lidé vytvářejí dějiny 444

Očekávání marxistů a svobodných obyvatel Západu ... 445

Předpovědi ohledně atomové bomby 447

- c) Totální věděni, nebo otevřenost ve vztahu k budoucnosti ... 448

4. Myšlení konce	449
a) Empirické aspekty dějin jako zániku	449
Fakta ve srovnání k dřívějším epochám	449
Epochální vědomí	452
Poslední čtyři staletí	452
Koincidence vývojových linií	453
Dějiny v celku: jisté intermezzo?	457
b) Mytizace procesu	458
Gnostické vědění	460
Příklady gnostického myšlení konce z naší doby	461
Co je v moderní gnózi společné a co si odporuje	463
1) Neexistují žádní ďáblové ani žádní démoni	464
2) Neexistuje žádné spekulativní vědění o nadsmyslových předmětech	464
c) Teze konce vůbec	465
5. Totální vědění jako vyhýbání se lidskému úkolu	
a šifry	467
a) Fikce nějakého základního postupu	467
b) Totální vědění, či uskromnění v poznávání	468
c) Na hranicích poznání: myšlení dál	469
d) Myšlení rozumu	469
e) Smysl šifer	470
f) Šifra nutnosti	472
 Šestá kapitola: Rozum se zdá utopický	475
Ohlédnutí	475
Situace vzhledem k atomové bombě	475
Projevy beznadějnosti ve vztahu k rozumu	476
1. Rozum a demokracie	477
a) Idea demokracie	478
Uzly v demokracii	480
Idea a ideál	483
b) Pojmy demokracie	483
Idea demokracie a její momentální instituce	483
Státní forma a druh vlády	484

Idea demokracie a myšlenka suverenity lidu	484
c) Alternativa k demokracii	486
d) Volby a většiny	487
e) O odhalujících analýzách demokratické cesty	492
Státník a masa	494
Nářek na kvality většiny lidí	495
Neklid jednotlivců	495
Víra v člověka	497
f) Požadavky rozumu v demokracii	499
Lid jako suverén je odpovědný	501
Aristokracie v demokracii	502
Demokracie je výchova	503
2. Je rozum jako takový ve skutečnosti utopický? ...	508
a) Uzpůsobení člověka nedává doufat v rozum	509
Průměrný charakter člověka	509
Má být není skutečnost	510
Žádný pokrok étosu a rozumu	510
Proměna lidských mas technickým vývojem	511
Proti množství se jednotliví rozumní, pokud existují, nemohou potvrdit	512
Že by v ohrožení atomovou bombou mohl něco vyřídit rozum, se zdá vyloučeno	513
b) Podstata rozumu ho sama odsuzuje k bezmocnosti	514
Rozum je bezmocný, protože jeho myšlení je předimenzované	514
Rozum, protože není jednoznačný, se převrací	515
Rozum odpuzuje, protože je pyšný	515
3. O argumentech a protiargumentech	516
a) Jelikož existuje rozum, nikdo nemůže předem vědět, čeho je schopen	516
b) Co by bylo jako program utopií, může být šifrou možného probuzení rozumných sil	517
c) Rozdíl naší situace od situace Platónovy	517
d) Smysl filosofie	518
Shrnuji odpovědi na dvě otázky	519

Sedmá kapitola: Kde ještě zůstává důvěra?	520
1. Projevy beznaděje	521
2. Falešná důvěra	523
a) Technická východiska	524
b) Politické východisko v dosavadních drahách	525
c) Víra v nemožnost totálního zániku	528
d) Očekávání vůdců a proroků	530
e) Úkol mimo pesimismus a optimismus	531
3. Co dělat?	533
a) Otázka jednotlivce, co má dělat	533
b) Předpoklady politického konání: Že všichni vědí, co je v chodu	536
c) Tři selhávající základní postoje k politice	540
d) Základní otázka: Čím je život hoden žití?	542
e) Shrnutí: Od staré politiky k nové	544
4. V dnešní situaci: Odvaha rozumu	552
5. Na hranici: Možnost pozemské katastrofy	555
6. Nesmrtelnost	559
a) Filosofická myšlenka a řeč šifer	560
b) Představa bytí v konci jako realita a jako šifra	562
c) Budoucnost jako realita a jako šifra	563
d) Nebezpečí myšlenky nesmrtelnosti a nebezpečí její absence	564
e) Přítomnost	565
Bibliografie	569
Doslov – Milan Sobotka	577